

PRAHA BEZPEČNĚ ONLINE

Úvod do tématu internetové bezpečnosti a prevence sociálně patologických jevů spojených s užíváním nových online technologií.

Národní centrum bezpečnějšího internetu
Saferinternet.cz.

saferinternet.cz

PRAHA BEZPEČNĚ ONLINE

Proč má význam zabývat se online bezpečností

Počet uživatelů internetu v České republice stále narůstá. Hlavními tahouny rozvoje nových komunikačních forem jsou jednoznačně děti a teenageři. Zatímco v celé populaci je 60 % uživatelů internetu, mezi dětmi ve věku od 9 do 16 let mají uživatelé internetu zastoupení 90 %.

Nejmladší uživatelé internetu ochotně a bez výhrad přijímají většinu nových trendů, na internet a do mobilních telefonů přesouvají významnou část svého sociálního života.

Způsob, jakým děti a dospívající nová média používají, se čím dál více vzdaluje dospělým. Rodiče a pedagogové ztrácejí přehled o tom, jak přesně jejich děti tráví čas s internetem nebo mobilem a jaká rizika dospívajícím při používání nových médií hrozí.

Dospělí proto nevědí, jak oblast nových médií zpracovat jako výchovné a pedagogické téma, popř. že je vůbec nutné děti a dospívající upozorňovat na závažná hrozící nebezpečí.

Digitální domorodci současnosti

Děti a dospívající používají nová média v první řadě pro **komunikaci**. Posílají si zprávy v reálném čase pomocí instant messagingu a chatů, e-mailují a píšou zprávy v sociálních sítích. Právě sociální sítě, jako je např. Facebook,

jim dávají možnost být ve spojení s mnoha lidmi najednou a především se před nimi aktivně prezentovat s využitím fotografií, videí, odkazů a komentářů.

Sdílení multimediálního obsahu patří k důležitým formám zábavy teenagerů. Prostřednictvím webových portálů, jako je YouTube, sdílejí videa, hudební klipy, posílají si hudební nahrávky ve formátu mp3 atp. Internet je pro teenagery také důležitým a často jediným zdrojem informací, které využívají pro svůj osobní život i školní výuku.

Proč jsou nové komunikační nástroje pro dospívající tak důležité

Jedním z nejdůležitějších vývojových úkolů v období dospívání je budování vlastní identity. Identitu si mladý člověk vytváří kromě jiného na základě zpětné vazby okolí, především vrstevníků. Zpětnou vazbu potřebuje a vyhledává více než jindy. Sociální sítě a další komunikační nástroje umožňují nebyvalým způsobem vlastní prezentaci a masivní zpětnou vazbu. Dospívající na internetu vyhledávají příležitosti ke komunikaci, vytvářejí si nové vztahy, experimentují se sebeobrazem a ochotně jej vysílají do světa. Na rozdíl od dnešních dospělých nerozlišují komunikaci a vztahy na virtuální a skutečné. Komunikace a vztahy uskutečňované online jsou pro ně stejně reálné a důležité jako ty tváří v tvář. Zjednodušeně se dá říci, že internet a jeho aplikace pomáhají naplňovat přirozené potřeby mladých uživatelů. Z titulu věku jsou však také zvýšeně ohrožení. Pozornost věnují situaci tady a teď, budoucí dopady svého jednání příliš neřeší. Ke komunikaci přistupují nenuceně a neohroženě, s důvěrou. Ochotně poskytují osobní údaje, soukromé informace, fotografie. Experimentují se sexualitou, ve zdánlivě anonymním prostředí internetu snadněji než v kontaktu osobním. Jsou kritičtí, neváhají zveřejňovat nekonformní názory, mají tendenci k radikálnímu hodnocení a řešení. To vše v prostředí internetu.

Rizika internetu

4.

Internet a moderní online technologie přinášejí dětem a dospívajícím mnoho pozitivního. Zároveň ale představují řadu rizik.

Rizika spočívají především:

1. v nevhodném, nebezpečném či nezákonném obsahu,
2. v potenciálně patologické komunikaci a vztazích.

Diskutuje se o tom, zda informační technologie mohou vytvářet závislost (např. počítačové hry), o relevanci informací na internetu využívaných žáky ve škole, o agresivní reklamě apod. V zásadě platí, že internet a moderní technologie samy o sobě nejsou zdrojem ohrožujících či krizových situací. Příčinou jejich vzniku je vždy neopatrné či neetické a nebezpečné zacházení s těmito technologiemi. Problémy spojené s užíváním internetu nejsou primárně technologickým, ale společenským fenoménem.

Internet a komunikační nástroje jsou nově zneužívány pro tyto jevy:

- kyberšikana a happy slapping
- kybergrooming
- kyberstalking
- dětská pornografie a manipulace s dětmi
- porušování autorských práv a neoprávněné užívání cizího díla.

S rozvojem komunikátorů a sociálních sítí, které dávají uživatelům možnost snadno zveřejňovat informace o své osobě i druhých, se objevuje problém **zneužití soukromých informací** k pronásledování (kyberstalking), kyberšikaně nebo kybergroomingu. Oběť přitom tyto informace obvykle zveřejňuje zcela dobrovolně a ohrožuje tím nejen sebe, ale i své okolí, rodinu či spolužáky.

Zneužívání informačních a komunikačních technologií k slovnímu napadání, vyhrožování, urážení, obtěžování a jinému šikanování vytipované oběti

5.

označujeme jako **kyberšikanu**. Důsledky kyberšikany mohou zásadně poznamenat psychiku oběti, její sebevědomí a sociální život. Ve světě se množí případy, kdy kyberšikana skončila až sebevraždou oběti. Ke kyberšikaně přitom děti často dají agresorovi samy příležitost, a to především tím, že před ním příliš odhalí své soukromí – svěří mu intimní informaci nebo dobrovolně poskytnou intimní materiál.

Poskytování osobních informací a přílišné otevírání soukromí je rizikové také z pohledu možného napadení **kybergroomerem**, který se snaží s dítětem na internetu, nejčastěji prostřednictvím chatu nebo seznamky, navázat důvěrný vztah, dítě vylákat na osobní schůzku a následně je sexuálně či jinak zneužít.

Techniky kybergroomerů bývají velmi rafinované. Jsou trpěliví, systematictí a „pracují“ zároveň s mnoha potenciálními oběťmi najednou.

Snad nejznámějším případem kybergroomingu v ČR je kauza Pavla Hovorky, který na internetu vystupoval jako sponzor dětských domovů, vyhlásil pro ně např. soutěž „dítě VIP“. Dětský výherce směl strávit dva týdny v Praze. Zde jej P. H. pohlavně zneužil na vrátnici, kde pracoval jako ostraha. Další oběti kontaktoval P. H. prostřednictvím internetových seznamek a zval je na osobní setkání. Odmítající chlapce vydíral zveřejněním fotografií či šířením zpráv o údajné homosexualitě atp. Výsledkem setkání byl v několika případech pohlavní styk. P. H. byl obviněn z trestného činu pohlavního zneužívání, vydírání, ohrožování výchovy mládeže, svádění k pohlavnímu styku a znásilnění. Soud mu uložil trest odnětí svobody na 8 let ve věznici s ostrahou a nařídil zároveň sexuologickou léčbu. Odvolací soud později tento trest zmírnil na 6,5 let, neboť se nepodařilo prokázat znásilnění, ale „pouze“ pohlavní zneužívání celkem 21 chlapců.

Novým nebezpečným jevem je nevědomé i vědomé šíření dětského pornografického materiálu samotnými dětmi. Původně neškodné online experimentování se snadno stává příležitostí k vydírání a nucenému obchodování se sexuálně laděnou komunikací (sexting), fotografiemi a videi (přibývají např. případy, kdy dospívající poskytují neznámému uživateli intimní materiál výměnou za kredit do mobilního telefonu).

Dospívající se vystavují také riziku zákonného postihu pro neoprávněné nakládání a distribuci děl vázaných autorskými právy.

Zneužívání nových informačních technologií jako skutková podstata trestných činů

Kyberšikana, kybergrooming ani neopatrné zacházení s osobními údaji nejsou samy o sobě trestnými činy. Mohou ale být posuzovány i trestány jako:

Řešení sociálně patologických jevů, šířících se prostřednictvím informačních technologií

Sociálně patologické jevy spojené s užíváním internetu (kyberšikana, cyberstalking, kybergrooming ad.) je třeba při zjištění neodkladně řešit. Psychologické a společenské dopady na oběť s časem rostou, množí se obtížně kontrolovatelné stopy v online prostředí, v případě kyberšikany roste počet zúčastněných a svědků. U dětí a dospívajících je třeba řešit problém primárně s rodinou. Pomoci by měl a může pedagog, výchovný poradce, školní metodik prevence či pracovník pedagogicko-psychologické poradny. Při podezření, že zjištěné jednání může naplňovat některou ze skutkových podstat trestných činů, je na místě spolupráce se sociálním pracovníkem a je nutné kontaktovat policii.

Zásadně platí, že potíže dětí a mladých lidí spojené s online komunikací je nutné nepodceňovat. Neřešené mohou mít fatální důsledky.

- **Nebezpečné pronásledování** (stalking; § 354 TZ) – např. dlouhodobě opakované pokusy kontaktovat všemi dostupnými prostředky oběť, která proto pociťuje důvodné obavy o život nebo zdraví svůj či svých blízkých.

- **Účast na sebevraždě** (§ 144 TZ) – např. zaslání SMS oběti s úmyslem vyvolat u ní rozhodnutí k sebevraždě.
- **Porušení tajemství dopravovaných zpráv** (§ 182 TZ) – např. „odposlech“ odesílaného e-mailu.
- **Porušení tajemství listin** a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí (§ 183 TZ) – např. zveřejnění fotografií z telefonu oběti.
- **Pomluva** (§ 184 TZ) – např. vytvoření webových stránek zesměšňujících oběť, šíření nepravdivých komentářů o jiném uživateli v sociální síti atp.
- **Poškození cizích práv** (§ 181 TZ) – pachatel např. uvede oběť v omyl vydáváním se při chatování za jinou osobu a způsobí jí tím vážnou, nemajetkovou újmu.
- **Šíření pornografie** (§ 191 TZ) – např. zasílání pornografických videí, vč. dobrovolného zachycení vlastního obnaženého těla, osobě mladší 18 let.
- **Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií** (§ 192 TZ) – např. preposlání MMS s fotografií osoby mladší 18 let předstírající sexuální styk.
- **Zneužití dítěte k výrobě pornografie** (§ 193 TZ) – např. přesvědčení oběti mladší 18 let nechat se vyfotit v sexuálně dráždivé poloze.
- **Nebezpečné vyhrožování** (§ 353 TZ) – např. zasílání výhrůžných SMS schopné vzbudit důvodnou obavu.
- **Neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací** (§ 230 TZ) – např. získání přístupu k počítači neoprávněným použitím hesla oběti.
- **Opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla k počítačovému systému a jiných takových dat** (§ 231 TZ) – např. „kamarád“ oběti vyzví její heslo k počítači s úmyslem spáchat neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací.
- **Vydrání** (§ 175 TZ) – pachatel např. nutí oběť k šikanování další osoby pod pohrůžkou zveřejnění citlivých fotografií oběti.
- **Poškození cizí věci** (§ 228 TZ) – např. úmyslné poškození mobilu oběti zasláním viru.
- **Útisk** (§ 177 TZ) – pachatel např. zneužívá strachu oběti a k něčemu ji nutí, a to bez pohrůžky násilím.
- **Šíření toxikomanie** (§ 287 TZ) – např. výsměšné poznámky na sociálních sítích o abstinenci oběti.
- **Porušení práva na ochranu osobnosti** (není trestným činem) – natočení videa nebo pořízení fotografie a následné zveřejnění bez souhlasu zobrazených osob, zveřejnění osobních informací o jiné osobě.

Prevence

Uvedené negativní průvodní jevy rozvoje informačních technologií představují vážně riziko pro zdravý psychosociální vývoj a bezpečnost dětí a dospívajících, zaslouží si proto cílenou prevenci. Výchova dětí k bezpečnému a etickému užívání moderních technologií ve školách a zvýšení jejich povědomí o možných hrozbách jsou nejúčinnější a zároveň nej dostupnější prostředek prevence.

Co by měli vědět mladí uživatelé internetu

Zásady pro bezpečný pohyb a komunikaci na internetu lze s hrnout v **DESATERU ONLINE BEZPEČNOSTI:**

1. Nedůvěřovat neznámým lidem na internetu. Na internetu se každý může vydávat za někoho jiného.
2. Nikdy nikomu na internetu nesdělovat osobní informace, jako je celé jméno, adresa bydliště, navštěvovaná škola, telefonní číslo.
3. Děti do 15 let: nikdy nechodit na osobní schůzku s člověkem známým jen z internetu. Děti nad 15 let: nikdy nechodit o samotě na osobní schůzku s člověkem známým jen z internetu, vždy o schůzce předem informovat někoho dospělého.
4. Zabezpečit profil v sociální síti pomocí nastavení soukromí tak, aby k osobním informacím nebo fotografiím měli přístup jen známí a prověřeni lidé.
5. Chránit si svá hesla k e-mailovým účtům a profilům v sociálních sítích.
6. Nikdy nikomu neposílat nebo nikde na internetu nezveřejňovat své příliš odvážné nebo intimní fotografie.
7. Na internetu (v profilu na sociální síti nebo chatu) se chovat s vědomím, že jednou zveřejněný soubor nebo text nelze nikdy spolehlivě smazat a může být kdykoliv použit jako prostředek vydírání či škodit jeho autorovi.
8. Vědomě vyvažovat čas strávený na internetu nebo hraním počítačových her s časem stráveným koníčky a osobním kontaktem s přáteli.

9.

9. Nikoho při online komunikaci neurážet, nenapadat, nikomu nevyhrožovat.
10. Nikoho bez jeho souhlasu nenatáčet kamerou v mobilním telefonu ani nefotografovat, bez výslovného svolení zobrazované osoby záznam nezveřejňovat.

Prevence ve školských zařízeních

1. Prevenci sociálně patologického jednání není možno brát jako záležitost dobrovolnou. Školská zařízení jsou povinna ji realizovat, a to na základě celospolečenské zakázky zdravého psychosociálního rozvoje mladé generace.
2. Pro začlenění tématu etického a bezpečného používání informačních technologií do výuky lze najít dostatek prostoru, zejména v předmětech občanská nauka, rodinná výchova, základy společenských věd, ale také v hodinách českého jazyka, dějepisu a informatice.
3. Didaktického propojení nových technologií a moderních metod výuky lze dosáhnout využíváním informačních technologií a informačních zdrojů ve spojení s pracovními dílnami, interaktivní skupinovou prací, diskusemi s odborníky na danou problematiku, zadáváním individuálních studijních projektů apod.
4. Je vhodnější (z hlediska pedagogického, psychologického, sociálního, právního a ekonomického) věnovat zvýšené úsilí prevenci než náročné nápravě a případně nutné restrikci.

Možnosti preventivních aktivit ve školách a školských zařízeních.

S ohledem na prevenci je důležité začleňovat téma potenciálních hrozeb do každodenní výuky a života žáků:

- Projektový den proti kyberšikaně, s využitím metodických materiálů, osvětových a vzdělávacích spotů, dostupné např. na www.bezpecne-online.cz.

- Tvorba třídních/školních Úmluv proti kyberšikaně.
- Tvorba a zveřejnění Školního desatera bezpečného a etického užívání internetu a informačních technologií.
- Zveřejnění možnosti oznámení kyberšikany a jiného elektronického násilí ve škole (konkrétní pracovník, peer, anonymní hlášení).
- Školní peer to peer program (ambasadoři bezpečného internetu, příklad www.kybersikana.eu).
- Zahrnutí preventivních aktivit do minimálního školního programu prevence.
- Podpora pozitivního využívání techniky
 - třídní webové schránky – žáci se podílejí;
 - profil třídy na sociální síti;
 - společné aktivity na internetu pedagog/třídní kolektiv;
 - tvůrčí soutěže, společné hledání možností pro rozvíjení osobnosti;
 - zapojování moderních technologií do výuky.
- Systematické vzdělávání pedagogických pracovníků v uživatelských dovednostech.
- Definice práv a povinností žáků vzhledem k informačním technologiím na půdě školy, zakotvení do školního řádu.
- Definice práv a povinností pedagogů, jejich zveřejnění.

Povinnosti školy při podezření, že se dítěti děje újma či dítě jinému újmu činí, včetně újmy činné prostřednictvím moderních online technologií:

- Požádá-li dítě školu o pomoc při ochraně svého života a dalších svých práv, škola je povinna mu odpovídající pomoc poskytnout.
- Škola má povinnost oznámit bez zbytečného odkladu obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností skutečnosti, které nasvědčují tomu, že rodiče dítěte (či osoby, jimž je dítě svěřeno) neplní povinnosti plynoucí z rodičovské zodpovědnosti nebo nevykonávají nebo zneužívají práva plynoucí z rodičovské zodpovědnosti (mohou-li tyto skutečnosti nepříznivě ovlivnit vývoj dítěte).
- Povinnost oznámit bez zbytečného odkladu obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností skutečnosti, které nasvědčují tomu, že některé z dětí vede zahálčivý nebo nemravný život (např. zanedbává školní docházku nebo spáchalo čin, který by byl jinak trestným), mohou-li tyto skutečnosti nepříznivě ovlivnit vývoj dítěte.
- Oznámit bez zbytečného odkladu obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností skutečnosti, které nasvědčují tomu, že na některém z dětí byl spáchán trestný čin ohrožující např. jeho zdraví či mravní vývoj nebo že dítě je ohrožováno násilím (mohou-li tyto skutečnosti nepříznivě ovlivnit vývoj dítěte).
- Spolupracovat s OSPODem a obecním úřadem při péči o děti vyžadující zvýšenou pozornost (např. výše uvedené děti).
- Zpracovat Minimální preventivní program a Program proti šikanování.
- Zajišťovat poradenské služby zaměřené mj. na prevenci sociálně patologických jevů.
- Na požádání OSPODu mu sdělit údaje potřebné pro poskytnutí sociálně-právní ochrany dětí. Povinnosti mlčenlivosti se nelze dovolávat, jestliže mají být sděleny údaje o podezření z týrání, zneužívání dítěte nebo ze zanedbávání péče o něj.

12.

Povinnosti pedagogů při podezření, že se dítěti děje újma či dítě jinému újmu činí:

- Pedagog má povinnost vykonávat dohled nad žáky v zájmu mj. předcházení škodám na zdraví či majetku. Musí proto činit taková opatření, aby zamezil akutnímu nebezpečí a předcházel možným rizikům, a tedy i informovat ředitele školy při podezření na taková možná rizika.
- Povinnost spolupracovat s výchovným poradcem a metodikem prevence.

Povinnost občanů vč. pedagogů a sociálních pracovníků (bez ohledu na povinnost mlčenlivosti) při podezření, že se dítěti děje újma/či dítě jinému újmu činí:

- Kdokoliv se může dopustit trestného činu schvalování trestného činu (§ 365 TZ), jestliže před alespoň 3 současně přítomnými osobami schvaluje spáchaný zločin (např. trestného činu vydírání, kterým pachatel způsobil těžkou újmu na zdraví).
- Trestného činu nadržování (§ 366 TZ) se dopustí, kdo pachateli vybraných trestných činů pomáhá uniknout trestnímu stíhání, nejedná-li ve prospěch osoby blízké.
- Trestného činu nepřekažení trestného činu (§ 367 TZ) se dopustí, kdo se hodnověrně dozví o připravovaném nebo páchaném vybraném trestném činu (např. podvodu způsobivším škodu velkého rozsahu) a spáchání nebo dokončení tohoto trestného činu nepřekazí (pokud mohl trestný čin překazit bez značných nesnází nebo vydání sebe či osoby blízké v nebezpečí smrti, ublížení na zdraví aj.). Za překažení se považuje i včasné oznámení státnímu zástupci či Policii ČR.
- Trestného činu neoznámení trestného činu (§ 368 TZ) se dopustí, kdo se hodnověrně dozví, že někdo jiný spáchal některý z vybraných trestných činů (např. zneužití dítěte k výrobě pornografie) a takový trestný čin neoznámí státnímu zástupci nebo Policii ČR.

13.

- Rodiče jsou povinni při ochraně zájmů a práv dítěte spolupracovat s OSPODem.
- Každý je povinen předcházet škodám mj. na zdraví či majetku.
- Každý je oprávněn upozornit rodiče na závadné chování jejich dětí.
- Každý je oprávněn upozornit OSPOD na dítě vyžadující zvýšenou pozornost.

Povinnosti sociálních pracovníků při podezření, že se dítěti děje újma či dítě jinému újmu činí:

- Povinnost pomoci dítěti na jeho požádání při ochraně jeho života a dalších práv.
- Stejná oznamovací povinnost vůči obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, jako má škola.
- Povinnost mlčenlivosti o věcech, o nichž se pověřené osoby dozvěděly v souvislosti s výkonem svého povolání. Této povinnosti je může zprostit osoba, v jejíž prospěch daný sociální pracovník mlčenlivost zachovává. Povinnost mlčenlivosti se nevztahuje na případy, kdy má sociální pracovník stejně jako jakýkoliv jiný občan povinnost oznámit některý z vybraných trestných činů.
- Povinnost oznámit státnímu zastupitelství či Policii ČR skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán na dítěti trestný čin nebo že dítě bylo použito ke spáchání trestného činu (povinnost mlčenlivosti v tomto případě nehraje roli).
- Povinnost na základě požádání OSPODu sdělit údaje potřebné pro poskytnutí sociálně-právní ochrany dětí. Povinnosti mlčenlivosti se nelze dovolávat, jestliže mají být sděleny údaje o podezření z týrání, zneužívání dítěte nebo ze zanedbávání péče o něj.
- Povinnosti OSPODu stanoví zák. o sociálně-právní ochraně dětí. Povinnosti osob pověřených výkonem sociálně-právní ochrany dětí jsou dány rámcově zákonem o sociálně-právní ochraně dětí a dále rozsahem jejich pověření.
- Povinnost reagovat v mezích svého pověření na každé oznámení jeho prošetřením a případnými kroky k ochraně dítěte.
- Povinnost poskytovat v mezích svého pověření pomoc při překo-

- návání nepříznivých sociálních podmínek a výchovných vlivů.
- Povinnost poskytovat v mezích svého pověření pomoc rodičům při řešení výchovných nebo jiných problémů souvisejících s péčí o dítě a poskytnout či zprostředkovat rodičům poradenství při výchově a vzdělávání dítěte.
- Povinnost pomoci rodiči v mezích svého pověření na jeho požádání při výkonu jeho rodičovských práv a povinností.
- Spolupráce s dalšími orgány a organizacemi (obecní úřady, školy, Probační a mediační služba aj.).

Možnosti uložení výchovných opatření pachatelům

Především v případě kyberšikany bývají pachatelé především vrstevníci oběti. Přes svůj často nízký věk nejsou zcela beztrestní. Děti do 15 let sice nejsou trestně odpovědné ani za přestupek, soud jim ale může uložit jedno nebo více opatření, např. výchovné omezení, terapeutický nebo psychologický výchovný program ve středisku výchovné péče nebo např. dohled probačního úředníka, uložení ochranné výchovy v dětském domově se školou (dříve dětský výchovný ústav). Mladiství mezi 15 a 18 lety jsou odpovědní za přestupek a při dostatečné rozumové a mravní vyspělosti i trestně odpovědní. Za jejich provinění může soud uložit i trestní opatření, kterým může být např. peněžitě opatření nebo odnětí svobody, výchovné nebo ochranné opatření, např. uložení ochranné výchovy ve výchovném ústavu pro mládež.

Kyberšikana

Jak vyplývá z výsledků výzkumu Minimalizace šikany Nadace O2, v České republice zažilo kyberšikany 10 % dětí. Z toho 40 % přitom vůbec nevědělo, že v jejich případě jde o projevy kyberšikany ani jak se před agresorem bránit. Vzhledem k závažným dopadům, které může být i nevině míněná hra změněná v kyberšikany způsobit, představuje prevence kyberšikany

jedno z hlavních témat, jimž je třeba se především v rámci školských zařízení věnovat.

Detekce kyberšikany

Oběť může vykazovat tyto symptomy:

- Vyhýbá se činností, myšlenkám a pocitům spojených s kyberšikanou, o šikanování nehovoří. Prožitky může vytěšňovat z paměti.
- Brání se používání mobilního telefonu a e-mailu. Má ztišené vyzvánění. Maže stopy, skrývá obsah korespondence nebo profilu před rodiči.
- Chová se úzkostně, napjatě, nastraženě, očekává další napadení.
- Chová se uzavřeně, málomluvně.
- Má snížené sebevědomí, trpí pocity méněcennosti.
- Zhoršené psychické prožívání často provází nejrůznější somatické projevy, běžné jsou poruchy spánku.
- Trpí stresem, který se projevuje nepozorností, roztěkaností, zapomnětlivostí, školní výkonnost se snižuje. To vše se odráží ve zhoršeném prospěchu.
- Je nezřídkou v kolektivu osamocená, opuštěná, může ve větší míře vyhledávat společnost dospělých. Může ale cítit k agresorům, zvláště pokud je zná např. ze školního kolektivu, vazbu či dokonce sympatie.

Doporučení pro pedagogy a rodiče při podezření na kyberšikany

- Odlište, zda se nejedná o opakovaný konflikt, nebo škádlení mezi rovnocennými partnery.
- Zachovejte klid, zdržte se výrazných emotivních reakcí.
- Zjištěnou situaci konzultujte s odborníkem (výchovným poradcem, školním preventistou, školním speciálním pedagogem nebo psychologem) a vedením školy.
- Zvažte, zda může škola vyřešit kyberšikany sama ve spolupráci s rodiči, či je potřebné, nezbytné požádat o pomoc další subjekty

(PPP, SVP, SPC, Policie ČR, OSPOD, jiné organizace zabývající se šikanou).

- Za každou cenu chraňte oběť před pokračováním kyberšikany.
- Chraňte zdroj informací, o případu nehovořte s nikým nezainteresovaným nebo nekompetentním.
- Vyslechněte oběť, agresora (oběť jej většinou zná) a případné svědky. O výpovědích učiňte záznam. Výpovědi lze později konfrontovat – zaměřit se na: závažnost a četnost napadání, závažnost dopadů napadání na oběť, dobu, po kterou napadání trvá, kdo všechno je do dění zapojen a jakým způsobem.
- Uchovávejte důkazy.
- Oběti poskytněte podporu, ujistěte ji, že není opuštěná, bezbranná, bezmocná, že na vině je agresor.
- Informujte rodiče oběti i agresora, domluvte společný postup a cíl první pomoci.
- Vedte agresory k aktivní nápravě.
- Celý případ řešte důsledně, rychle, bez zbytečných průtahů.
- K uzavřenému případu se v dětském kolektivu již nevracejte, není-li to nezbytně nutné (prevence další victimizace).

Další informace a kontakty

www.saferinternet.cz

www.bezpecne-online.cz

www.horkalinka.cz

www.praha.cz

Kontakty:

ohlaste@horkalinka.cz

info@saferinternet.cz

Na publikaci spolupracovali:

Mgr. Anna Mašková

Mgr. Kateřina Lukášová

Mgr. Rastislav Pacák

Mgr. Jana Brandejsová

Tuto publikaci vydalo Národní centrum bezpečnějšího internetu za podpory hlavního města Prahy v rámci projektu „Praha bezpečně online“.

Copyright Národní centrum bezpečnějšího internetu, z.s.p.o., 2011

Všechna práva spojena s reprodukcí textu nebo jeho části jsou vyhrazena